

ЗВІТ
щодо функціонування системи державних закупівель у 2012 році
Нормативно-правове регулювання сфери державних закупівель

У звітному періоді правове регулювання системи державних закупівель здійснювалося відповідно до Закону України “Про здійснення державних закупівель” (далі - Закон), метою якого є створення конкурентного середовища у сфері державних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції, забезпечення раціонального та ефективного використання державних коштів.

Протягом 2012 року до Закону внесено ряд змін, а саме:

починаючи з 19.01.2012 набув чинності Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності та вдосконалення державного регулювання у сфері містобудівної діяльності”, який прийнято Верховною Радою України 22.12.2011 № 4220-VI. Цим Законом внесено зміни до статті 2 Закону, відповідно до яких вимоги Закону застосовуються до закупівель товарів, робіт і послуг, які повністю або частково здійснюються за рахунок державних коштів, за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 100 тисяч гривень (в будівництві - 300 тисяч гривень), а робіт - 1 мільйон гривень. Цим же законодавчим актом внесено зміни до частини третьої статті 2 Закону та доповнено перелік випадків, на які його дія не розповсюджується, зокрема, роботами із знесення самочинно збудованих об’єктів, відповідно до статті 38 Закону України “Про регулювання містобудівної діяльності” та послугами з нормування та стандартизації у будівництві. Крім того, встановлена норма, що процедура закупівлі в одного учасника може застосовуватися у разі необхідності проведення додаткових будівельних робіт, не включених у початковий проект, але які стали через непередбачувані обставини необхідними для виконання проекту за умови, що договір буде укладено з попереднім виконавцем цих робіт, якщо такі роботи технічно чи економічно пов’язані з головним договором;

Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про здійснення державних закупівель” щодо спрощення процедури закупівель товарів, робіт та послуг вищими навчальними закладами та науково-дослідними установами” від 20.03.2012 № 4545-VI, що набув чинності 15.04.2012, доповнено частину третю статті 2 Закону нормою, згідно з якою закупівля товарів, робіт і послуг, що здійснюється вищими навчальними закладами та науково-дослідними установами за рахунок власних надходжень не підпадає під дію Закону;

Законом України “Про внесення зміни до статті 2 Закону України “Про здійснення державних закупівель” від 12.04.2012 № 4648-VI, що набув чинності 29.04.2012, внесено зміни до частини третьої статті 2 Закону, виведено з під дії Закону закупівлі, пов’язані з придбанням природного газу; послуг з його транспортування (у тому числі переміщення, фрахтування, страхування, зливу/наливу, інспекції кількості та якості), розподілу, постачання, зберігання; фінансових інструментів, операцій з деривативами та управлінням ризиками, фінансових послуг, послуг бірж, аукціонів, систем електронних торгів та інших послуг, що застосовуються в міжнародній торговельній та фінансовій практиці під час закупівлі та реалізації природного газу, закупівля яких здійснюється суб’єктом, уповноваженим Кабінетом Міністрів України на формування ресурсу природного газу для споживачів України, у тому числі для потреб населення;

Законом України “Про внесення змін до деяких законів України щодо благоустрою населених пунктів” від 17.05.2012 № 4710-VI, який набув чинності 12.09.2012, доповнено перелік закупівель, особливості здійснення яких мають визначатися окремими законами, роботами з утримання об’єктів благоустрою;

Законом України “Про внесення зміни до статті 2 Закону України “Про здійснення державних закупівель” щодо закупівель товарів підприємствами літакобудівної промисловості” від 22.05.2012 № 4807-VI, який набув чинності 17.06.2012, виведено з під дії Закону закупівлі товарів, відповідно до комплектувальної відомості на літаки або вертольоти та до специфікації матеріалів і агрегатів на авіаційні двигуни, які внесені до конструкторської документації розробника виробу;

Законом України “Про внесення зміни до статті 2 Закону України “Про здійснення державних закупівель” щодо закупівлі товарів, робіт і послуг, необхідних для реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій” від 05.06.2012 № 4881-VI, що набув чинності 28.06.2012, спрощено закупівлі товарів, робіт і послуг, закупівля яких здійснюється в рамках реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій щодо здійснення заходів, пов’язаних з реалізацією таких проектів і виконанням зобов’язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, за кошти, отримані від продажу частин встановленої кількості викидів парникових газів;

Законом України “Про внесення зміни до Закону України “Про здійснення державних закупівель” щодо сфери застосування цього Закону” від 07.06.2012 № 4913-VI, що набув чинності 06.07.2012, введено норму, згідно якої дія Закону не поширюється на закупівлі товарів, робіт і послуг, які здійснюються підприємствами оборонно-промислового комплексу, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;

Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про здійснення державних закупівель” щодо впровадження процедури електронного реверсивного аукціону” від 07.06.2012 № 4917-VI, який набув чинності 08.07.2012, введено таку нову процедуру закупівель як електронний реверсивний аукціон, застосування якої, як передбачається, надасть можливість зробити закупівлі більш прозорими, зрозумілими та спрощеними та, як показує міжнародний досвід, підвищити рівень конкурентності серед учасників торгів, та досягти економії бюджетних коштів;

Законом України “Про внесення змін до деяких законів України щодо здійснення державних закупівель” від 21.06.2012 № 4996-VI, що набув чинності 05.08.2012, перелік підстав для застосування процедури закупівлі в одного учасника доповнено новою підставою - закупівлі послуг з виконання науково-дослідних, науково-технічних та дослідно-конструкторських робіт, що пройшли конкурсний відбір у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку;

Законом України “Про виконання програм Глобального фонду для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією в Україні” від 21.06.2012 № 4999-VI, що набув чинності 21.07.2012, виведено з під дії Закону товари, роботи і послуги, закупівля яких здійснюється відповідно до програм Глобального фонду для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією в Україні, що виконуються відповідно до цього Закону;

Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань державних закупівель” від 04.07.2012 № 5044-VI, який набрав чинності 05.08.2012, здійснюється уточнення повноважень Мінекономрозвитку під час

здійснення функції моніторингу шляхом надання йому права надавати висновки з рекомендаціями щодо усунення та недопущення порушень законодавства з питань державних закупівель, внесено зміни до статті 2 Закону, відповідно до яких закупівлі згідно вимог Закону здійснюються підприємствами лише у випадку здійснення таких закупівель за державні кошти та виведено з під дії Закону закупівлі з придбання, оренди землі, будівель, іншого нерухомого майна або майнових прав на землю, будівлі, іншого нерухомого майна; послуг третейських судів, арбітражів для розгляду та вирішення спорів, в яких бере участь замовник; товарів і послуг, які закуповуються безпосередньо для проведення виїзних гастрольних заходів творчих колективів та виконавців, а також культурно-мистецьких і туристичних заходів та фестивалів, що мають суспільно-політичне, культурне або історичне значення, терміновість і доцільність проведення яких визначаються актами і дорученнями Президента України чи актами Кабінету Міністрів України; кормів для циркових тварин; товарів і послуг, необхідні для створення нових постановок (концертів), виготовлення (створення) вихідних фільмових матеріалів, аудіовізуальних творів; послуг з авіаперевезень, автоперевезень, організації харчування, проживання, експлуатації спортивних споруд, спеціального обладнання та облаштування місць для проведення навчально-тренувальних зборів, спортивних змагань і заходів всеукраїнського та міжнародного рівня, лікарських і фармацевтичних препаратів для збірних команд України; фінансових послуг, які надаються у зв'язку з емісією, купівлею, продажем, передачею цінних паперів або інших фінансових інструментів; цінних паперів, акцій (частки, паї) у статутному (складеному) капіталі господарського товариства; освітніх послуг, що надаються закордонними вищими навчальними закладами та науковими установами студентам, аспірантам, науковим і науково-педагогічним працівникам за межами України; послуг з провадження наукової, науково-технічної діяльності, які фінансуються на конкурсній основі в порядку, визначеному статтею 34 Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”. Крім того запроваджено можливість закупівлі за скороченою процедурою продуктів харчування та послуг з організації харчування; встановлено випадки відміни процедури закупівлі в одного учасника замовником;

Законом України “Про адміністративні послуги” від 06.09.2012 № 5203-VI, який набрав чинності 07.10.2012, доповнено статтю 2 Закону нормою щодо непоширення його дії на технічне обслуговування, іншу оплатну підтримку на майбутнє об'єкта закупівлі чи виплат, пов'язаних з використанням об'єктів права інтелектуальної власності;

Законом України “Про проведення економічного експерименту щодо державної підтримки суднобудівної промисловості” від 06.09.2012 № 5209- VI (набрав чинності 01.01.2013 і діє до 01.01.2023) доповнено статтю 2 Закону нормою щодо виведення з-під його дії товарів, робіт і послуг, закупівля яких здійснюється державними комерційними підприємствами та господарськими товариствами суднобудівної промисловості (клас 30.11 група 30.1 розділ 30, клас 33.15 група 33.1 розділ 33 КВЕД ДК 009:2010), дослідно-конструкторськими організаціями (клас 72.19 група 72.1 розділ 72, клас 71.12 група 71.1 розділ 71, клас 71.20 група 71.2 розділ 71 КВЕД ДК 009:2010), що надають послуги підприємствам суднобудівної промисловості (клас 30.11 група 30.1 розділ 30, клас 33.15 група 33.1 розділ 33 КВЕД ДК 009:2010), у разі якщо вони є виконавцями державних оборонних замовлень;

Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання угод про розподіл продукції” від 02.10.2012 № 5406-VI який набрав

чинності 07.11.2012, встановлено норму, відповідно до якої дія Закону не поширюється на товари, роботи і послуги, що закуповуються замовниками, які беруть участь в укладенні угод про розподіл продукції та/або є інвесторами за угодами про розподіл продукції, укладеними відповідно до Закону України “Про угоди про розподіл продукції”, з метою реалізації прав і виконання обов’язків інвесторів за такими угодами;

Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів” від 16.10.2012 № 5463-VI слова “Державним агентством резерву України” замінено словами “центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного матеріального резерву” та слова “Міністерство економічного розвитку і торгівлі України” замінено словами “центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних закупівель”. Зазначений Закон набув чинності 02.12.2012;

Законом України “Про внесення змін до статті 2 Закону України “Про здійснення державних закупівель” від 20.11.2012 № 5497- VI, який набув чинності 20.12.2012, доповнено частину третю статті 2 Закону нормою щодо виведення з-під його дії товарів, робіт і послуг, закупівля яких здійснюється замовниками за рахунок кредитів, залучених під державні гарантії для фінансування проектів у сфері сільського господарства в рамках виконання вимог Меморандуму про взаєморозуміння щодо співпраці в реалізації пріоритетних проектів у галузі сільського господарства.

Поряд з цим варто зазначити, що більшість змін щодо виведення з-під дії Закону закупівель певних товарів, робіт і послуг за державні кошти ініційовані народними депутатами України та не погоджувалися з Міністерством.

Водночас, Мінекономрозвитку проведено роботу щодо наближення вітчизняного законодавства у сфері державних закупівель до вимог Директив ЄС, які регулюють здійснення державних закупівель в Європейському Союзі. Так Міністерством спільно з міжнародними експертами розроблено проект Закону України “Про особливості здійснення закупівель у окремих сферах господарської діяльності”. Зазначений закон був прийнятий Верховною Радою України 24.05.2012 за № 4851 та набрав чинності з 17.06.2012. Цим Законом встановлюється більш гнучкий режим закупівель для замовників, які провадять свою діяльність в окремих сферах, які переважно можна охарактеризувати як природні монополії, а саме: у сферах забезпечення транспортування, розподілу, постачання, зберігання природного та нафтового газу, забезпечення виробництва, транспортування та постачання теплової енергії, забезпечення виробництва, передачі та постачання електричної енергії, забезпечення виробництва, транспортування та постачання питної води, забезпечення функціонування централізованого водовідведення, надання підприємствам транспорту послуг з користування інфраструктурою залізничного транспорту загального користування, забезпечення функціонування міського електричного транспорту та експлуатація його об’єктів для надання послуг з перевезення, надання послуг автостанцій, портів, аеропортів, надання послуг з аеронавігаційного обслуговування польотів повітряних суден, надання послуг поштового зв’язку, геологічне вивчення (у тому числі дослідно-промислова розробка) родовищ нафтогазоносних надр, вугілля та інших видів твердого палива,

забезпечення функціонування та експлуатація телекомунікаційних мереж фіксованого зв'язку загального користування або надання загальнодоступних телекомунікаційних послуг.

Крім того, набули чинності накази Мінекономрозвитку від 27.12.2011 № 428 “Про внесення змін до наказу Міністерства економіки України від 26.07.2010 № 922”, зареєстрований в Мін'юсті 30.01.2012 за № 128/20441, яким внесено зміни до форм документів у сфері державних закупівель, та від 24.04.2012 № 503 “Про затвердження переліку товарів і послуг, які можуть закуповуватися за рамковими угодами”, зареєстрований в Мін'юсті 17.05.2012 за № 785/21098, “Про особливості укладення рамкових угод” від 24.04.2012 № 504, зареєстрований в Мін'юсті 26.06.2012 за № 1059/21371.

Поряд з цим, Кабінетом Міністрів України прийнято ряд постанов, розробником яких було Міністерство:

“Про затвердження Порядку закупівлі товарів, робіт і послуг, необхідних для підготовки та проведення виборів народних депутатів України” від 23.04.2012 № 320;

“Про затвердження Порядку визначення генеральних замовників та взаємодії замовників з генеральним замовником за рамковими угодами” від 04.07.2012 № 602;

“Про особливості виконання рамкових угод” від 04.07.2012 № 603.

Водночас, Мінекономрозвитку продовжує роботу щодо міжнародної співпраці з питань державних закупівель.

У звітному періоді Міністерство брало участь в технічному вивірненні тексту Угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС та здійсненні заходів щодо імплементації домовленостей, досягнутих в рамках переговорів, зокрема тексту розділу “Державні закупівлі” та додатків до нього.

Крім того, Мінекономрозвитку бере активну участь у переговорних процесах щодо створення зон вільної торгівлі між Україною та Канадою, між Україною та Сінгапуром та по приєднанню України до Угоди про державні закупівлі в рамках СОТ.

Зокрема, Міністерством спільно з експертами ЄБРР розроблено проект пропозиції України по приєднанню до Угоди про державні закупівлі в рамках СОТ. Проект пропозиції базується на положеннях Закону України “Про здійснення державних закупівель”, зобов'язаннях України в рамках угоди про вільну торгівлю з Європейською асоціацією вільної торгівлі, яка вступила у силу 1 червня 2012 року та домовленостях, досягнутих в рамках переговорів з ЄС щодо створення зони вільної торгівлі. На даний час пропозиція України передана на розгляд до Комітету СОТ.

Державна політика у сфері державних закупівель побудована та реалізуються відповідно до принципів добросовісної конкуренції серед учасників, максимальної економії та ефективності, відкритості та прозорості на всіх стадіях закупівель, недискримінації учасників, об'єктивної та неупередженої оцінки пропозицій конкурсних торгів, запобігання корупційним діям і зловживанням та спрямована на подальше наближення законодавства України у цій сфері до законодавства ЄС шляхом гармонізації українського законодавства відповідно до найкращих світових практик, досягнення умови стосовно розвитку ринкової економіки, що є безумовно важливим кроком з огляду на майбутню угоду з ЄС про зону вільної торгівлі, та на запровадження сучасних інформаційних технологій та розробок, що стануть дієвим запобіжником щодо корупціогенних ризиків.

Здійснення замовниками закупівель за державні кошти

Аналіз здійснення замовниками закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти у звітному періоді проведено на основі:

даних щодо оголошень про проведення процедур закупівлі, оголошень про результати закупівель, повідомлень про відміну торгів або визнання їх такими, що не відбулися, повідомлень про відміну процедури закупівлі в одного учасника, оприлюднених на загальнодержавному веб-порталі “Державні закупівлі” (далі – веб-портал).

державного статистичного спостереження за формою № 1 – торги “Звіт про проведення процедур закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти”, яку подали 102 головних розпорядників державних коштів;

інформації Національного агентства з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу та реалізації інфраструктурних проектів щодо погоджених процедур закупівлі в одного учасника;

інформації Держказначейства щодо кількості попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства з причини неподання або подання неповного пакету підтвердних документів стосовно проведення процедур закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти, що не відповідає законодавству;

довідки щодо розгляду Антимонопольним комітетом України скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель.

За даними веб-порталу протягом 2012 року замовниками було опубліковано в інформаційному бюлетені “Вісник державних закупівель” та оприлюднено на веб-порталі 116 384 оголошень про проведення процедур закупівель, що на 7,9 відсотка більше ніж у 2011 році. Серед них, найбільшу частку 51,85 відсотка складають оголошення про проведення закупівель за процедурою відкритих торгів, яка є найбільш конкурентною і прозорою процедурою (Рис. 1).

Структура оголошень про заплановані процедури закупівлі у 2012 році

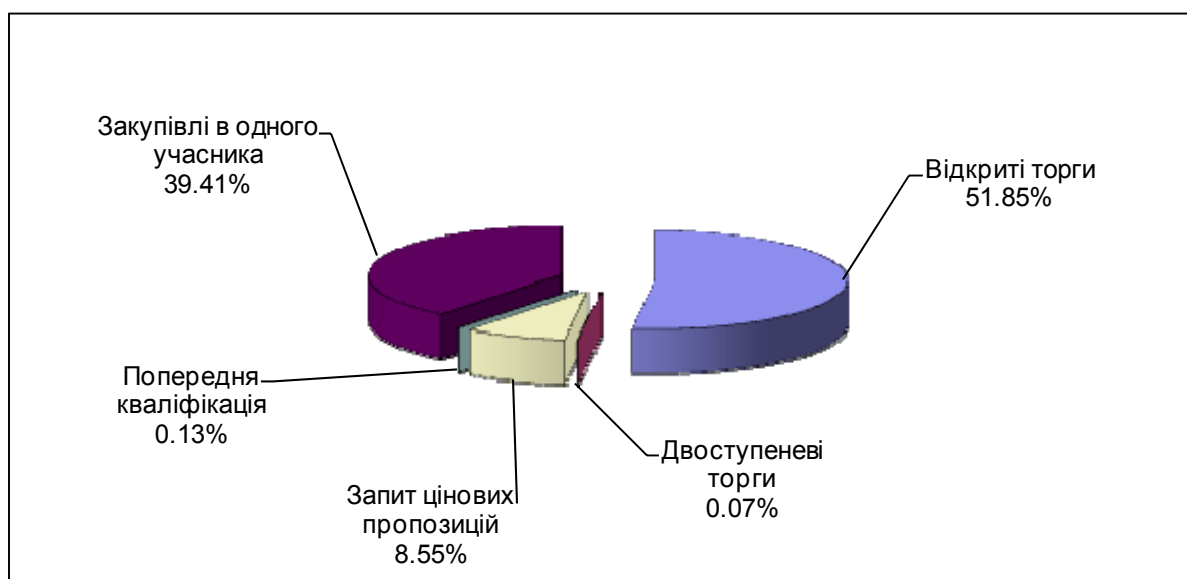

Рис. 1

За результатами проведених процедур закупівлі замовниками на веб-порталі було оприлюднено 143 580 оголошення про результати процедур закупівель та повідомлень про відміну процедур закупівель або визнання їх такими, що не відбулися, з них: 99 615 оголошень (69,38 відсотка) – це оголошення про результати проведення відкритих та двоступеневих торгів, повідомлення про результати проведення попередньої кваліфікації, інформація про результати процедури запиту цінкових пропозицій, а 43 965 оголошень (30,62 відсотка) – це інформація про результати закупівлі в одного учасника.

Різниця між кількістю оголошень про заплановані процедури закупівель та оголошень про їх результати пов'язана з тим, що на відміну від оголошень про заплановану закупівлю, у разі проведення закупівлі за декількома лотами, Законом передбачена можливість розміщення оголошень про результати закупівлі за окремими лотами.

Загалом, проаналізувавши інформацію щодо оприлюднених оголошень про закупівлі, можна зробити висновок, що замовники віддають перевагу конкурентним процедурам (відкриті торги, двоступеневі торги, запит цінкових пропозицій, попередня кваліфікація учасників), що сприяє заощадженню державних коштів під час закупівель товарів, робіт та послуг.

При цьому, зростання частки процедур закупівлі в одного учасника в загальній кількості проведених процедур закупівель за державні кошти не є негативним фактором, оскільки викликане змінами до Закону, згідно з якими закупівля комунальних послуг, зокрема, газо-, електро-, водо- та теплопостачання, має здійснюватись за процедурами, визначеними Законом. Відповідно до даних веб-порталу в структурі договорів, укладених за процедурою закупівлі в одного учасника, найбільшу долю договори на закупівлю комунальних послуг, зокрема, газу природного та послуг з транспортування природного газу магістральними та розподільними трубопроводами; електричної енергії та послуг з постачання електроенергії; послуг з постачання водяної пари і гарячої води (послуг з постачання теплової енергії); послуг з водопостачання та водовідведення.

Водночас доволі велика частка відмінених процедур закупівлі або визнаних такими, що не відбулися (24,55 відсотка), свідчить про неможливість позитивного завершення значної кількості процедур закупівель. У 2011 році цей показник становив 21,8 відсотка. Основними причинами відміни торгів або визнання їх такими, що не відбулися, замовники зазначають:

- подання для участі у торгах менше двох пропозицій конкурсних торгів;
- допущення до оцінки пропозицій менше ніж двох учасників;
- відхилення всіх пропозицій конкурсних торгів відповідно до вимог Закону;
- відсутність подальшої потреби у товарах, роботах або послугах.

**Вартісна характеристика оголошень про результати процедур закупівлі,
оприлюднених на веб-порталі протягом 2012 року**

Процедура закупівлі	Кількість лотів, за якими укладено договори	Загальна вартість укладених договорів на закупівлю товарів робіт і послуг за державні кошти				
		тис. грн.	тис. руб.	тис. дол.	тис. фунтів	тис. євро
Відкриті торги	84 091	201 061 253,1	1 966 402,7	2 066 777,7		196 245,1
Двоступеневі торги	59	250 102,5				3 045
Запит цінкових пропозицій	8 746	1 127 309,4				
Попередня кваліфікація	270	3 493 976,7				
Закупівлі в одного учасника	51 053	249 889 408,3	1 970 109,8	4 473 294,2	14,2	40 355,8
Усього	144 219	455 822 050	3 936 512,5	6 540 071,9	14,2	239 645,9

Як видно з даних таблиці 1, у звітному періоді найбільшу кількість договорів було укладено за результатами відкритих торгів, водночас найбільша частка вартості укладених договорів припадає на договори, укладені за результатами застосування процедури закупівлі в одного учасника.

Аналіз даних веб-порталу щодо договорів, укладених в результаті проведення процедури закупівлі в одного учасника, показує, що в структурі вартості цих договорів найбільшу долю мають договори про закупівлю НАК “Нафтогаз” цінних паперів (92 710 034,1 тис. гривень або 32,3 відсотка), відкриття та продовження кредитних ліній (32 939 911,5 тис. гривень або 11,4 відсотка) та договори на закупівлю комунальних послуг, зокрема, газо-, тепло-, водо- та електропостачання (104 012 995,8 тис. гривень або 36,3 відсотка).

За даними Держстату у звітному періоді найбільш активними за кількістю проведення процедур закупівель за державні кошти були замовники, головними розпорядниками яких є Міненерговугілля (23 648 процедур), Мінінфраструктури (10 015 процедур), Державне агентство лісових ресурсів (5 745 процедур), Дніпропетровська ОДА (5 300 процедур), Донецька ОДА (4 974 процедури), Київська МДА (4 471 процедура) та Харківська ОДА (3 588 процедур).

У звітному періоді у процедурах закупівлі за державні кошти взяли участь 186 667 суб’єктів підприємницької діяльності, у тому числі 67,81 відсотка (126 582 учасника) взяли участь у процедурі відкритих торгів.

Учасниками процедур закупівель подано 261 014 пропозицій з урахуванням лотів, у тому числі 196 812 пропозицій для участі в процедурі відкритих торгів.

У 2012 році 15,62 відсотка поданих учасниками пропозицій було відхилено замовниками як такі, що не відповідають вимогам документації конкурсних торгів

(кваліфікаційній документації, запиту цінових пропозицій) та з підстав, що зазначені у статті 17 Закону.

Переможцями у процедурах закупівель, проведених протягом звітного періоду, стали 89 533 суб'єкта господарювання (проти 66 268 переможців у 2011 році), серед яких 51,38 відсотків – це учасники-переможці у процедурах відкритих торгів.

Серед укладених замовниками в результаті проведення процедур закупівель за державні кошти договорів 99,69 відсотка припадає на договори з вітчизняними суб'єктами господарювання, а 0,31 відсотка – на договори з іноземними постачальниками.

Отже, переважна більшість договорів про закупівлю за державні кошти укладається з вітчизняними учасниками.

Співвідношення кількості учасників, які подали пропозиції для участі у конкурентних процедурах закупівлі до кількості учасників – переможців у січні-грудні 2012 року становить близько 2,8, що свідчить про забезпечення визначеного законодавством рівня конкуренції під час проведення процедур закупівель.

Протягом звітного періоду замовниками складено річних планів закупівель на загальну суму 571 583 400,3 тис. гривень, що майже у 1,2 рази більше, ніж за аналогічний період 2011 року (496 759 167,8 тис. гривень). При цьому, державними, казенними, комунальними підприємствами та господарськими товариствами, в яких державна або комунальна частка акцій перевищує 50 відсотків, було заплановано здійснити закупівлі на суму, відповідно 194 393 309,3 та 284 321 797,7 тис. гривень.

За даними форми 1-торги протягом січня – грудня 2012 року Міненерговугілля та підвідомчими організаціями укладено договорів на загальну суму – 257 029 638,8 тис. гривень (60 відсотків), Мінагрополітики – 39 140 021,4 тис. гривень (9,1 відсотка), Укравтодором – 19 611 605,3 тис. гривень (4,58 відсотка), Мінінфраструктури – 17 611 895 тис. гривень (4,1 відсотка), Київською міською державною адміністрацією – 9 619 921,6 тис. гривень (2,3 відсотка), Донецькою обласною державною адміністрацією – 5 907 056,8 тис. гривень (1,38 відсотка) (Рис. 2).

Структура розподілу коштів за укладеними договорами у 2012 році в розрізі замовників

Рис. 2

Загальна сума фактичних видатків за результатами проведення у звітному періоді процедур державних закупівель, згідно даним Держстату, становить 202 398 155,3 тис. гривень, що в 1,5 рази перевищує обсяги фактичних видатків, здійснених у 2011 році (135 885 324,3 тис. гривень).

При цьому відповідно до показників фактичних видатків за 2012 рік профінансовано 47,28 відсотка від загального обсягу укладених протягом цього періоду договорів на закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти. У 2011 році цей показник становив 41,8 відсотка.

Аналіз структури фактичних видатків за укладеними договорами у розрізі предметів закупівлі показує, що у звітному періоді замовниками на закупівлю товарів витрачено 70,4 відсотка загального обсягу коштів, послуги – 22,2 відсотка та роботи – 7,5 відсотків. Тенденція щодо домінування закупівлі товарів є характерною для сфери державних закупівель.

У структурі джерел фінансування зобов'язань за договорами про закупівлю за державні кошти найбільшу частку 52,67 відсотка становили кошти господарських товариств, в яких державна частка перевищує 50 відсотків. Крім того, вагому частку становлять кошти державних, казенних, комунальних підприємств – 22,41 відсотка та кошти державного бюджету 15,27 відсотків (Рис.3).

Структура джерел фінансування укладених договорів для закупівлі товарів, робіт і послуг у 2012 році

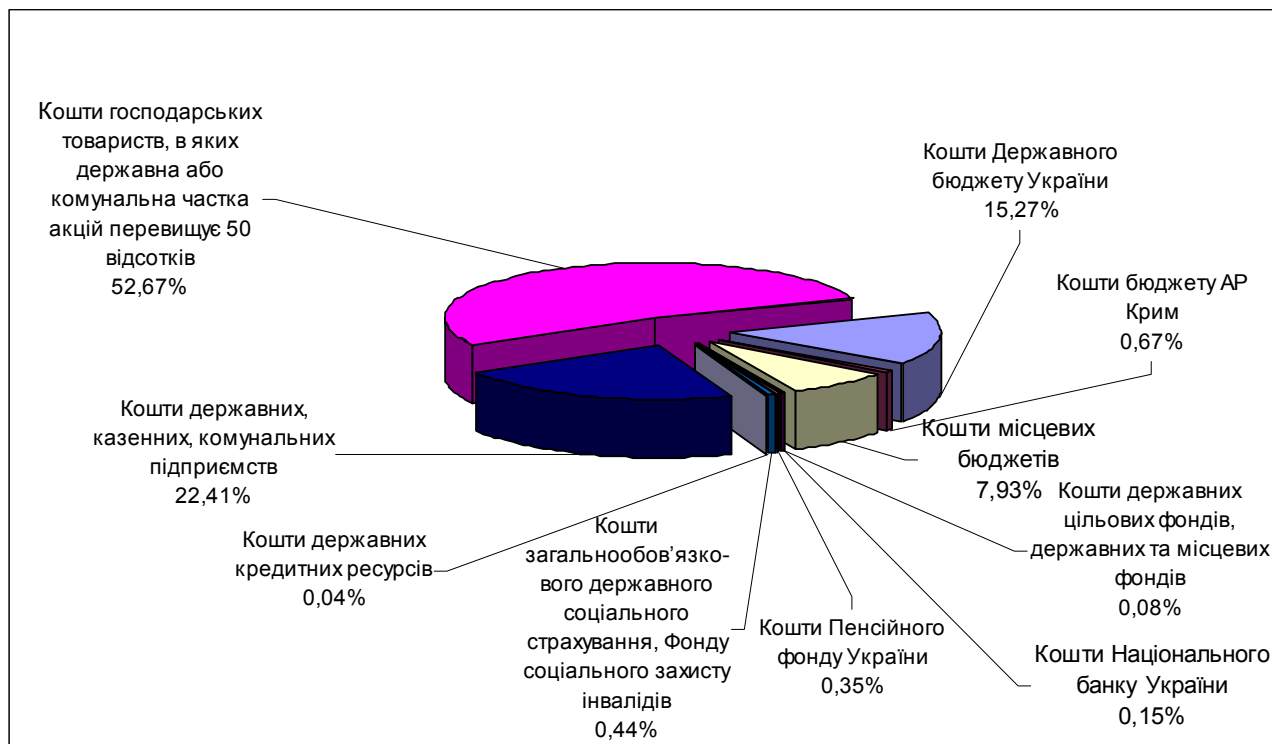

Рис. 3

Згідно з даними форми № 1 – торги у звітному періоді замовники для закупівлі товарів, робіт і послуг, які не підпадають під дію Закону (вартість предмета закупівлі менша порогових значень, встановлених Законом, а також предмети закупівлі, на які не поширюється дія Закону) уклали 2 065 944 договорів на загальну суму

194 482 033,6 тис. гривень. Найбільше було здійснено таких закупівель за кошти господарських товариств, в яких державна частка акцій перевищує 50 відсотків (табл.2).

Таблиця 2

**Структура договорів, укладених без застосування процедур
закупівель у 2012 році, за джерелами фінансування**

Джерела фінансування	Вартість укладених договорів, тис. грн.	Частка коштів за укладеними договорами, %
Кошти Державного бюджету України	11 485 551,2	5,91
Кошти бюджету АР Крим	307 427,2	0,16
Кошти місцевих бюджетів	16 829 864,2	8,65
Кошти Національного банку України	1 457 162,3	0,75
Кошти державних цільових фондів, державних та місцевих фондів	42 648,2	0,02
Кошти Пенсійного фонду України	479 051,9	0,25
Кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування, Фонду соціального захисту інвалідів	546 438,6	0,28
Кошти державних кредитних ресурсів	312,3	0,00
Кошти державних, казенних, комунальних підприємств	34 222 063,6	17,6
Кошти господарських товариств, в яких державна або комунальна частка акцій перевищує 50 відсотків	129 111 514,1	66,39
Всього	194 482 033,6	100

Відповідно до частини четвертої статті 2 Закону закупівля товарів, робіт і послуг, за кошти, розпорядником яких є спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади із забезпечення підготовки та реалізації в Україні інфраструктурних проектів для виконання завдань і заходів з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу та інших міжнародних спортивних подій, для виконання завдань і заходів Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, регулюються Законом України “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні”. Зокрема цим законом передбачено, що закупівлі для Євро – 2012 можуть здійснюватися за процедурою закупівлі в одного учасника за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, тобто із Національним агентством з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу та реалізації інфраструктурних проектів.

Національним агентством з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу та реалізації інфраструктурних проєктів протягом січня – вересня 2012 року видано 87 листів – погоджень на загальну суму 4 628 909,4 тис. гривень.

За інформацією Держказначейства протягом 2012 року під час реєстрації договорів про закупівлю територіальними органами Державної казначейської служби України у зв'язку з порушенням законодавства у сфері державних закупівель було надано 1082 попередження на загальну суму 778 899,4 тис. гривень, в тому числі по коштах, отриманих з державного бюджету – 225 попереджень на суму 288 294,1 тис. гривень.

Серед основних порушень, які виявлено органами Держказначейства, варто відмітити:

відсутність оголошень, опублікованих в державному офіційному друкованому виданні з питань державних закупівель та у відповідному міжнародному виданні згідно з частиною четвертою статті 7 Закону;

невідповідність укладеного договору звіту про результати проведення процедури закупівлі та річному плану закупівель, правильність їх оформлення відповідно до законодавства;

відсутність звіту про результати проведення процедури закупівлі відповідно до вимог частини четвертої статті 7 Закону;

порушення термінів укладання договору про закупівлю, визначених статтею 42 Закону;

порушення термінів оприлюднення та опублікування інформації, передбаченої статтею 10 Закону;

неподання річного плану закупівель згідно з частиною четвертою статті 7 Закону;

здійснення поділу предмета закупівлі на частини з метою уникнення процедури закупівлі;

відсутність повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів;

платежі в період призупинення процедури закупівлі всупереч вимогам частини четвертої статті 7 Закону;

інші порушення законодавства (без проведення процедури закупівлі, недотримання вимог щодо оформлення поданих документів, подання неповного пакету підтвердних документів та інше).

Діяльність Антимонопольного комітету України як органу оскарження щодо розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель з 01.01.2012 по 31.12.2012

За даними органу оскарження постійною діючою адміністративною колегією з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель протягом січня – грудня 2012 року до Антимонопольного комітету України подано 787 скарг (таблиця 4).

**Інформація органу оскарження щодо кількості
скарг та прийнятих рішень у 2012 році**

Інформація щодо скарг	Кількість
Подано скарг	787
Прийнято скарг до розгляду	712
Відмовлено у задоволенні скарг (у тому числі, скарг, що надійшли у 2011 році)	171
Задоволено скарг (повністю та частково) (у тому числі, скарг, що надійшли у 2011 році)	338
Повернуто скарг без розгляду за рішенням Колегії (у тому числі, скарг, що надійшли у 2011 році)	96
Припинено розгляд	104

Засвідчені в установленому порядку копії рішення за результатами розгляду скарги орган оскарження надсилає Уповноваженому органу, суб'єкту оскарження, замовнику, Державній казначейській службі України та редакції державного офіційного друкованого видання з питань державних закупівель.

Водночас рішення щодо розгляду скарг оприлюднюються на офіційному веб-сайті АМКУ та на веб-порталі з питань державних закупівель.

У процесі виконання Комітетом функцій органу скаргення відповідно до Закону виявлені такі типові порушення замовниками вимог законодавства у сфері державних закупівель під час проведення ними процедур закупівель за державні кошти:

1) перша категорія порушень – складання замовниками документації конкурсних торгів з порушенням основних принципів державних закупівель, визначених Законом України “Про здійснення державних закупівель”, зокрема:

встановлення непрозорих та нечітких технічних і кваліфікаційних вимог документації конкурсних торгів;

штучне розширення предмета закупівлі (невиправдане об'єднання товару/послуг в один лот/предмет закупівлі; нечітке, загальне визначення предмета закупівлі);

штучне звуження предмета закупівлі (зайва деталізація предмета закупівлі);

помилки під час складення документації конкурсних торгів (невідповідність додатків документації конкурсних торгів основним вимогам документації конкурсних торгів, невірно визначені строки подання пропозицій конкурсних торгів тощо);

2) друга категорія порушень – процедурні порушення з боку Замовника, зокрема:

порушення порядку оприлюднення/опублікування інформації про закупівлю;

неправомірне відхилення пропозицій конкурсних торгів учасників процедури закупівлі;

неправомірне визначення переможця процедури закупівлі;

допущення до оцінки пропозицій конкурсних торгів учасників процедури закупівлі, які не відповідають вимогам документації конкурсних торгів;

укладення договорів про закупівлю з порушенням строків, визначених Законом України “Про здійснення державних закупівель” (в тому числі під час процедури оскарження).

Діяльність Уповноваженого органу у сфері державних закупівель

Основні функції Уповноваженого органу у сфері державних закупівель (Мінекономрозвитку) визначені у статті 8 Закону, серед яких, зокрема – надання роз’яснень щодо порядку застосування законодавства у сфері закупівель, взаємодія з громадськістю, здійснення моніторингу державних закупівель.

Упродовж 2012 року до Міністерства надійшло понад 2250 запитів від замовників, учасників, контролюючих органів щодо застосування норм законодавства у сфері державних закупівель. На ці запити надано близько 2200 листів-роз’яснень. Найбільш актуальні з них розміщені на офіційному веб-сайті Мінекономрозвитку. Основними проблемними питаннями, які задаються суб’єктами сфери державних закупівель є:

- закупівля вищими навчальними закладами та науково-дослідними установами за рахунок власних надходжень;
- закупівля природного газу відповідно до абзацу 26 частини 3 статті 2 Закону;
- здійснення закупівлі в окремих сферах господарської діяльності;
- віднесення розроблення містобудівної документації до терміну “роботи”;
- здійснення закупівлі послуг, що відносяться до послуг в будівництві, вартість яких дорівнює або перевищує 300 тисяч гривень;
- застосування процедури закупівлі в одного учасника, зокрема закупівлі метрологічних робіт та послуг (перевірка засобів вимірювальної техніки та атестація нестандартного вимірювання тощо);
- здійснення процедур закупівель на додатково отримані та зекономлені кошти;
- щодо розповсюдження дії Закону на підприємства;
- щодо зміни істотних умов договору про закупівлю.

Співробітниками Міністерства надаються консультації та методологічна допомога замовникам та учасникам торгів у телефонному режимі та електронною поштою. Також для проведення роз’яснювальної роботи щодо застосування на практиці норм законодавства у сфері державних закупівель та з’ясування проблем, які виникають в процесі здійснення закупівель за державні кошти, Міністерством проведено ряд круглих столів та семінарів-нарад щодо актуальних питань у сфері державних закупівель, на які запрошувалися представники регіональних управлінь економіки, Антимонопольного комітету, Держказначейства, Держфінінспекції, міжнародні експерти, громадські організації. Крім того, ЄБРР за участі Міністерства проводяться семінари для суб’єктів сфери державних закупівель щодо ознайомлення з найкращими світовими практиками у сфері державних закупівель та їх впровадження в Україні.

Поряд з цим, Міністерством спільно з ЄБРР та проектом ЄС “Гармонізація систем захисту конкуренції та систем державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС” започатковано пілотний проект щодо закупівель за рамковими угодами, визначеним суб’єктам якого фахівцями Мінекономрозвитку та міжнародними експертами надається практична та методологічна підтримка у запровадженні

необхідних організаційно-технологічних кроків для практичного здійснення закупівель за рамковими угодами.

Відповідно до пункту 3-1 частини другої статті 8 Закону та Порядку здійснення моніторингу державних закупівель, затвердженого наказом Мінекономрозвитку від 19.10.2011 № 155, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01.12.2011 за № 1377/20115 (далі – Порядок), Міністерство проводить моніторинг державних закупівель.

Згідно підпункту 1.5 Порядку Мінекономрозвитку перевіряє:

наявність підстав для застосування визначеної замовником процедури закупівлі;

відповідність документів замовника вимогам законодавства у сфері державних закупівель;

відповідність порядку проведення процедур закупівель вимогам законодавства у сфері державних закупівель;

правомірність укладення договору без застосування норм законодавства у сфері державних закупівель;

відповідність законодавству у сфері державних закупівель інших рішень, дій (бездіяльності) замовника, пов'язаних із здійсненням відповідної закупівлі та виконанням договору про закупівлю;

ефективність здійснення закупівель.

Також Порядком передбачено, що під час здійснення моніторингу закупівлі за ініціативою Мінекономрозвитку може здійснювати аналіз ефективності такої закупівлі, а також Міністерство може перевіряти наявність впливу порушень (у разі їх виявлення) на об'єктивність, правомірність визначення переможця процедури закупівлі, може встановити наявність обґрунтованої підстави вважати, що закупівля, здійснена з такими порушеннями та/або відповідно до умов пропозиції, визнаної замовником найбільш економічно вигідною, завдала або може завдати збитків державі.

При встановленні під час здійснення моніторингу закупівлі однієї з обставин, що свідчить про можливість завдання збитків державі, Мінекономрозвитку має право звернутися до контролюючих та правоохоронних органів для вжиття ними відповідних заходів, визначених законодавством.

У ході моніторингу перевіряється правомірність проведення процедур закупівель, правильність оформлення документів під час їх проведення, опрацьовуються пропозиції конкурсних торгів, надані учасниками, а також документи, що готуються під час проведення процедури закупівлі замовниками, зокрема документація конкурсних торгів, протоколи рішень комітету з конкурсних торгів, звіт про результати процедури закупівлі тощо.

Висновки за результатами моніторингу закупівель оприлюднюються на веб-сайті Мінекономрозвитку для загального доступу, що, в свою чергу, дає можливість користувачам ознайомлюватись з ними та враховувати виявлені порушення при здійсненні власних процедур закупівель.

За результатами здійсненого у звітному періоді моніторингу Мінекономрозвитку підготовлено та надіслано 640 висновків, а саме:

1. за результатами моніторингу за ініціативою Мінекономрозвитку надано 533 висновків, у тому числі:

– щодо виявлених порушень вимог законодавства у сфері державних закупівель – 306;

– щодо відповідності вимогам законодавства у сфері державних закупівель – 227;

2. за результатами моніторингу за зверненням замовника надано 107 висновків, у тому числі:

– щодо виявлених порушень вимог законодавства у сфері державних закупівель – 6;

– щодо відповідності вимогам законодавства у сфері державних закупівель – 101.

Крім того, співробітниками Міністерства постійно проводяться консультації та зустрічі із замовниками, під час яких одним з питань, що розглядається, є практичні аспекти проведення моніторингу закупівель, встановлення порушень, виправлення та недопущення їх замовниками у майбутньому.

До функцій Мінекономрозвитку як Уповноваженого органу в сфері державних закупівель, визначених Законом України “Про здійснення державних закупівель”, зокрема, відноситься розроблення та затвердження Стратегії розвитку системи державних закупівель (далі – Стратегія).

Результатом спільної активної роботи Міністерства та Проекту технічної допомоги США USAID/ЛІНК стало розроблення проекту Стратегії, що включає основні шляхи розвитку та удосконалення системи державних закупівель, з урахуванням всіх її ключових аспектів: правова основа, інституційна структура, кадрове забезпечення, процедури та практики застосування тощо. Для широкого обговорення положень Стратегії проведено серію круглих столів та зустрічей з представниками державної влади на центральному та місцевому рівнях, а також із представниками приватного сектору та громадського суспільства.

30 серпня 2012 року на зустрічі Міністра економічного розвитку і торгівлі Порошенка П. О. з Послом США в Україні Джоном Ф. Тефтом, відбулось офіційне вручення проекту Стратегії.

Ураховуючи доручення Прем'єр-міністра України Азарова М. Я. від 24.01.2012 № 3317/0/1-12, згідно з яким законопроекти та проекти інших нормативно-правових актів з питань державних закупівель мають готуватися з проведенням консультацій із представниками Світового банку та Європейського Союзу в Україні, на даний час остаточну редакцію проекту Стратегії було направлено до Світового банку та Представництва Європейського Союзу в Україні та отримано коментарі щодо неї.

Міністерством продовжується робота щодо доопрацювання проекту Стратегії з урахуванням експертних висновків представників Єврокомісії з метою підготовки її до затвердження відповідним нормативно-правовим актом.

Ураховуючи викладене, протягом 2012 року Мінекономрозвитку активно здійснювало заходи щодо належного виконання функцій Уповноваженого органу у сфері державних закупівель та подальшого вдосконалення системи державних закупівель в Україні з урахуванням найкращого міжнародного досвіду.

**Директор департаменту державних
закупівель та державного замовлення**

Б. М. Горбанський